

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI, TÁRSADALMI és HÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Megjelen hétfőn és ünnepek után is.

Előfizetési árak:

Helyben hazhoz hordva:	
Egész évre	12 ft.
Fél évre	6 ft.
Negyed évre	3 ft.
Egy órára	1 ft.

Vidékre postán küldve:

Egész évre	14 ft. — kr.
Fél évre	7 ft. — kr.
Negyed évre	3 ft. 50 kr.
Egy órára	1 ft. 20 kr.

Hirdetések helyben ártandók.

Szerkesztőség:
 Templom-utca 14. szám, földszint, jobbra.
 Dímentelen leveleket csak ismeretből fogadjunk el.
 Kéziratokat vissza nem küldünk.

Kiadóhivatal:
 Templom-utca 14. szám, földszint, jobbra.

Hirdetések díjazás szerint.
 Egy sor 5 kr. ünnep- és vasárnap utáni más 3 kr.

Arad, január 9.

A háborús hírek egyik legfigyelemreméltóbb változatát közöltük tegnap authenticus helyről. A forrás, mely közel áll a jól-értesültséghez, hinni engedte, hogy ez alkalommal is felső körök intézkedési ohajának ad kifejezést. S ebben nem is csalódtunk. Budapestről ma arról értesítenek bennünket, hogy a kérdéses közlemény a kormány intencióinak megfelelő és valóban szóban forgó a kérdés, hogy a határvidékeken az élelmi- és ruházati szerek felhalmozásáról gondoskodni kell. Ez tény. Anélkül, hogy ebben a jelenségben bármi kis okot találjunk arra nézve, hogy a béke fenntartására nézve fennálló garancia kissébbtessék, nem habozunk kijelenteni, hogy e jelenség mindenestre megfontolt és jól átgondolt szükség provokálta.

Tétlen szemlélők mi egyedül nem lehetünk. A hadsereg eshetőségeinek kitéve nem lehet. És az ország közvéleménye érteni fogja a pillanatot, mikor közbiztonságunk áldozatot követelhet. Ez a helyzet és monarchiánk eddigi külügyi politikájára garantiát nyújt arra, hogy az áldozatkészség órája minél később következzen be és csakis akkor, ha elkerülhetetlen.

Országgyűlés. A karácsonyi és újévi szünet után szombaton tartá a képviselőház első ülést. A jegyzőkönyv felolvasása alatt lépett az ülésterembe Baross Gábor miniszter, kinek láttára a képviselők lelkes üzenésbe törtek ki, mely ismét megújult, midőn az elnök a Baross kinevezésére vonatkozó miniszterelnöki átiratot bemutatta. — Elekes György elhunytáról megleg szavakban emlékezett meg az elnök. Majd Fabiny miniszter törvényjavaslatot terjesztett be az örökös jogokról. Erre interpellációk következtek. Oly Szilárd a kereskedelmi palota építésénél előfordult visszaélések. Györfly Gyula a Csikmegeye területén Románia részéről elkövetett több rendbeli határsértés és Margittay Gyula a kepművészeti társulat által kibocsátott sorsjegyek iránt intéztek interpellációkat, melyek az illető minisztereknek adtak ki. Legközelebbi ülést jövő pénteken tartja a ház, mikor is egyes bizottságokba választások fognak

megejteni. Szombaton pedig a folyó évi költségvetés tárgyalását kezdi meg a ház.

Az osztrák-magyar-román vámszerződés. A „Bud. Corr.” a következőket jelenti Bécsből: Az osztrák-magyar-román szerződési tárgyalások czéljából egybeállított konferentiának szombaton délután 2 órától 5-ig tartott ülésében megkezdtek az állategészségügyi conventio tervezetének tárgyalását. A tárgyalásokat folytatni fogják.

Külföld.

Uj bolgár trónjelölt, a helyzet. A bolgár trón legújabb jelöltje Leuchtenberg herceg. A bolgárok kijelentették készségeket, hogy megválasztják a herceget. A Leuchtenberg az orosz czári család keretébe tartozik. A családnak két tagja van jelenleg, ki a bolgár trónra pályázhat, Jenő, ki 1847-ben és György, ki 1852-ben született. Jenő herceg második neje az annak idején sokat emlegetett Skobelew tábornok nővére. Egyik Leuchtenberg herceg az 1877-ki háborúban a csatateren halt meg, meg pedig annál a hadseregben, mely az akkori trónörökös és mostani III. Sándor czár főparancsnoksága alatt harcolt. E jelöltség ellen tehát Oroszország nem emelhetne kifogást, ha fenn nem forogna az a baj, hogy nem akarja törvényesen elismerni a sobranjét, melynek a választást eszközölnie kell. A legújabbban ismét felmerült barcias hírek mellett lolyton olyan hírek is érkeznek, melyek az összehúzó veszélyének elhárítását helyezik kilátásba. Így például pénteken Herliaben azt beszélték, hogy Sándor czár Vilmos császár kilenczvenedik születésnapján, márcziusban, a német fővárosba fog érkezni.

Az

„ARADI KÖZLÖNY”

előfizetési feltételei.

Helyben hához hordva:

Egy évre	12 ft. — kr.
Fél évre	6 ft. — kr.
Negyed évre	3 ft. — kr.
Egy órára	1 ft. — kr.

Vidékre postán szétküldve:

Egy évre	14 ft. — kr.
Fél évre	7 ft. 50 kr.
Negyed évre	3 ft. 50 kr.
Egy órára	1 ft. 20 kr.

Az előfizetési pénzeket kérjük, legelőszörben posta-utalvánnyal, mielőbb beküldeni, hogy a lap pontos expedícióját fenntartás nélkül teljesíthessük.

Az „ARADI KÖZLÖNY” tárczája. (Január 10.)

A parasztkisasszony.

(Eredeti népszimű, 3 felvonásban. Írta: Bereczik Árpád. Először adást az aradi színházban, január 9-én.)

— Az „Aradi Közlöny” eredeti tárczája —

A romantizmus korszakában kedves témájuk volt az írónak az életben csak ritkán fejeződő azon társadalmi kérdések megoldása, hogy indokolva van-e, ha egy jól nevelt, művelt és az intelligens osztályhoz tartozó leány egy mélyen állító parasztkisasszonyba beleszeret. E mindenesetre feltűnő jelenségnek pszichológiai indokát kutatták és az egyes regényeknek, vagy színműveknek az volt ezéja, hogy ez irányban találja meg a szerencsés megfajest: ezen kísérletek végeredménye azonban rendszeren a közlekvő és legkönyvebben fel fogható a n y a g i s á g tanának igazságáról győzte meg az írót magát is, kik utólagja is kénytelenek voltak azzal megelégedni, hogy a v é r b e s z é l. De a vének ezen hatalmát soha sem szőllatták meg olyankor, a midőn uri szülők gyermeke szert parasztleánnyá; a mi annál különösebb, mert ez sokkal gyakrabban fordul elő az életben és épen ezért a kérdés is megérdemel, hogy azzal foglalkozzanak. Talán itt is nagy szerepet játszik a vér, csak hogy más értelemben, a mire helyesebben alkalmazhatni a s z e n v e d é l y kifejezését.

A probléma azon megoldása, melyet a szerző választott, nem új; számtalan változatokban ismerjük az olyan történeteket, midőn parasztiányokat uri familiába csempészték, vagy pedig az uri fiu került paraszteszádába; ez aztán a darab végén kislól, a vének hatalma egy fényes győzelemmel újra nyilvánva lett.

De vajon csakugyan olyan lehetetlen az, hogy uri kisasszony beleszeressen egy csinos parasztkisasszonyba, a nem lehetne ez lélektanilag motívum? Ki van-e zárva egészen az, hogy a paraszt nem birhat oly lelki tulajdonokkal, melyek a társadalmi különbséget kiegyenlítik s a nevelés hányát elfeledtessék? Nem állhat-e a paraszt is jellem tekintetében ott, a hol az ur, és igen gyakran felette is? És ha lelkileg és erkölcsileg a paraszt egy színvonalon áll az urral, s e

Matatványszámokat kívánatra egy hétig ingyen és bérmentve küldünk.

Arad, 1887. január havában.

Az „Aradi Közlöny” szerkesztősége és kiadóhivatala.

N A P T Á R.

Január 10. Hétfő Róm. cath. naptár Vilmos. Prot. naptár Remete Pal. Görög-orosz naptár (december 29.). Apró szentek. Nap kél 7 óra 49 percz. Nyugszik 4 óra 26 percz.

Január 10. Aradmegye törvényhatósági bizottságának közgyűlése d. e. 9 órakor.

Január 12. Arad sz. kir. város törvényhatóságának közgyűlése d. u. 4 órakor.

Január 14. Aradmegye közigazgatási bizottságának ülése d. e. 9 órakor.

Január 15. A „Kölcsay-Egyesület” 6-ik felolvasása a város ház dísztermében.

Január 23. Az aradi ügyvédi kamara közgyűlése d. e. 9 órakor, Tökölly-tér 1. szám alatt.

Tisza Kálmán, mint tanu.

O'vasóink bizonyára emlékezni fognak lapunk egyik közelebbi számának azon közleményére, melyben megírtuk, hogy egy az aradi törvényszék nél folyamatba tett perben Tisza Kálmán miniszterelnök, mint tanu lett bejelentve, s hogy az aradi törvényszék meg is kereste Matyasovszky I.—III. kerületi járásbíró, hogy őt mint tanut kihallgassa. E közlemény lapunk után az egész hazai sajtó bejárta, s most, midőn a kihallgatás valóban megtörtént, a „Budapesti Hírlap” részletes tudósítást közöl a kihallgatás lefolyásáról. Adjuk belőle a következőket:

Alig pár perczrel négy óra után kétfogú bérkocsiban Darányi Ignác orsz. képviselő jogtanácsosa kíséretében megérkezett a miniszterelnök ur. Matyasovszky bíró ur mely hajlongások közt fogadta a kegyelmes urat, megkínálta székkel s elmondta röviden, hogy mely ügyben bátorkodott őt megidézni.

„Mindenekelőtt, mondá a bíró, az általános kérdésekre fogom a kegyelmes urat kihallgálni. Mi a neve?”

Tisza: Tisza Kálmán.

A bíró: Vallása?

Tisza: Református.

A bíró: Hány éves?

Tisza: 56.

A bíró: Mi a foglalkozása?

Tisza: Miniszterelnök.

A bíró: Rokonságban áll-e Éliás Armin felperessel?

A miniszterelnök ur minden filosemitizmus dacára nem állhatta meg, hogy e kérdésnél el ne mosolyogja magát. De bármily furcsának tetszett is neki a kérdés, kénytelen volt rá felelni s felelete természetesen sz

volt, hogy semmiféle atyafiságban nincs Éliás Arminnal.

Hasonló őszinteséggel felelt a többi kérdésekre, hogy Faltai János alperessel sem áll rokonságban, hogy nincs ellenséges viszonyban a felekkel, hogy nem vár hasznót a pertől stb.

„S most, folytatta a bíró, fel fogom olvasni a kérdő pontokat.”

A bíró három kérdőpontot olvasott fel, melyek a per egyes körülményeit vannak hivatva felderíteni. A miniszterelnök megadta rájuk a feleletet, mint mondá, legjobb tudomása szerint.

Következett a kihallgatás legünnepesebb pillanata, az eskütétel. A bíró komolyságot erőltetett arczárás, s kötelességéhez hiven figyelmeztette a „tanut” az eskü szentségére, s a hamis eskü következményeire. Tisza Kálmán bólintott a fejével, a mi azt jelentette, hogy ő mindezeket tudja, s jobb kezét szívére téve elmondta a bíró után az ismeretes esküformát. Ezzel a felőráig tartó kihallgatásnak vége volt. A bíró megköszönte a miniszterelnöknek, hogy kegyes volt ide fáradni, s Tisza örülve, hogy kegyes terhes polgári kötelességnek megfelelt, távozott.

De alig ért le az emeletről, líhegve futott utána a bíró s a jegyző. Bocsánatot esdekelve kérték, hogy jöjné vissza, mert még nem perfect a kihallgatás. A bíró ugyanis, könnyen megmagyarázható zavarában, elfelejtette a tanu urral aláírati a j e g y z ő k ö n y v e t, e nélkül pedig a kihallgatás egy batkát sem ér. Tisza tehát újra megmaszta a két emeletet s aláírásával hitelesítette vallomását. Többé nem haborgatta senki s nyugodtan térhetett vissza lakására.

A bál után.

Cziczus duresz haraggal ütött karomra, mely éppen karcsu derekát átölelni készült.

Mert jogom volt hozzá, amennyiben Cziczus igazi rokonom. És ha a rokonomnak meg van az a kötelessége, hogy minden bálon végigszendvedje a rezerv-tánczos szerepét, és egyetlen tóurt se merjen tánczolni addig, míg erre ő nagyszórágól, ha ő t. i. már el van látva tánczossal, megkapja az engedélyt, meg kell, hogy legyen az a joga is, hogy néha egy-egy meleg ölelésben, egy hévvel adott csókban is adhaszon kifejezést rokon szeretetének.

És ha önk megígérik, hogy nem veszik reclamation szavaimat, hát elmondom azt is, hogy Cziczus nagyon szép kis leány . . .

De legszebb azépp, mikor haragszik. Istenem, milyen borzasztóan össze tudja ránczolni a

homlokát és milyen mérgesen tud toporzékolni azokkal a pizsi kis lábival.

No hát, mint mondám, én megint rossz kedvében, megint haragos hangulatában találtam. És ezt véghetetlenül csodáltam. Hiszen az éjszaka a megye-bálon volt és egyetlen egyszer sem volt szüksége az én tartalék-szolgálataimra. Hiszen folyvást tánczolt, majd hogy össze nem tépték. És ha ez nem is történt meg, de mint a kedves mamája büszke örömmel panaszkolta, a ruhájáról a fodrokat mind letépték.

De hát miért a harag, mi okozza az ő rossz kedvét?

Kérdéseimre nem felel, karomat eltaszítja, eh ez már mégis unalmas.

Távozni készültem. Persze három perczig kinyujtva kellett tartanom kezem, míg végre kegyes volt megengedni, hogy kisujiát megfoghassam.

— Ajánlom magam.

Kezem már éppen a kilincsen volt, midőn Cziczus egyszerre reám kiált:

— Most azért se mégy el. Jössz miad-járt vissza?

Hoho hugoskám, mi jutott eszedbe?

— Azt sem kérde, hogy mi a bajom?

— Hiszen még más nem is kérdeztem!

— Istenem, nekem senkim sincs, mindenki elhagy, miért is kellett születnem; vagy én vagyok olyan rossz, hogy nem érdemlem meg a világ szeretetét, vagy a világ oly kegyetlen, hogy nem tud egy parányi szeretetet nekem juttatni . . .

— Cziczus, az Istenért, csak nem akarsz meghalni? — kérdem nevetve. Már az jó jel, mikor nála a harag bánatát látjuk. Nehesebb őt kibékíteni, mint megvizsgálni.

Hanem most megírtam a vigasztalással, kihuztam zsemből az „Aradi Közlöny”-nek egy egészen friss számát, mely tudósítást hozott a megye-bájjáról. Azt hittem kedves szolgálatot teszek vele Cziczusnak.

Ő azonban köszönet helyett kikapta a kezemből a lapot és apró darabokra szétzaggatta.

— Cziczus mit csinálsz? hisz a bálit tudósítás van benne.

— Olvastam már, szólt ismét a visszanyert harag hangján.

— Azért nem kellett volna összetépni, mert én nem olvastam még.

Cziczus akkor néhány perozig komolyan nézett rám.

mukkal egymást akarták felülmúlni. S o m l ó n é rátermett Jolán szerepére, kiből a hazukra alól is kitört a virtus. Az eleven pezsgő magyar vér majd szétfeszítette a m i e d e r e s t o u r n e u r ó s u r i c o s t u m e b t, a n i b e n a „csempészt” „paraszti-vé” sehogy sem érezte jól magát; csak mikor a bokrurós szőnyába bujhatott, tört ki belőle elemantaris öröve az ő veleszületett kedvessége, a mivel a szerző intenciójának hiven megfelelt. Ha ezen jól megírt szerepet Bereczik az aradi színpadon Somlónétól látja előadva oly természetes bájjal, a minő a szerep megírásakor előtte lebeghetett, bizonyára a leglelkesebben tapsban tör ki a néző feladat ily művészi megoldásán. Gergelyly való jelenetében a költői idyll megtestesülése volt. Midőn pedig anyját felismeri, a gyermeki szeretet határalan odaadásával s a dráma situationak megfelelő hévvel érzékenyítette el a közönséget. Gyönyörűen alékelte dalai („Keszkeny árok, széles gát”, „Sujt az átok”, „Rácsos kapum”, „Ha meghalok nem repülök az égbe”, „Peng a kasza, mikor felköt”, a nézőtér minden rétegeben gyúító hatást idéztek elő, s a szünni nem akoró taps folytan újra és újra kellett énekelnie.

S o m l ó R e z e d á j a v a l ó s á g o s c a b i n e t - a l a k v o l t: az elszakodott, henevező „ficsórt” olyanok mutatta be, a minővel mintha már találkoztunk volna az életben. N á d a y t, a n e m z e t i s z i n h á z n a k a z i l y e n f a j t a g e n r e a l a k j e l l e m z e s e b e n u t ó l é r h e t l e n m ű v e s z é t j u t t á t e s z u n k b e. T e h e t s é g e, o r g a n u m a é s m á r s o k s z o r n y i l v á n u l t h a j l a m a s t b. s t b. v i l g o s a n m e g j e l l e k i a t e r e t, a m e l y e n m ű v e s z é t t ö k é l y r e f e j l e s z t e t t i.

K i s s M i h á l y n e m c s a k k e l l e m e s h a n g u n e p é n e k e s, h a n e m i g e n j ó s z i n é s z i s. N a g y o n s z e r e n s i k e r ű l t j e l e n e t e v o l t, m i d ő n J o l á n m e g s e r t e t t ö n é r z e t e n e k f é r f i a s k i t e r é s e v e l m e g l e c k z e t t e t i. D a l a i t („Röza, röza, kurán nyíló piros röza”, „Nincs a földön olyan édes érzélem”) gyönyörűen énekelte, a miert zajos tapsban részesült. A kar szünet j o v o l t; k ű l ö n ö s e n s z e p e n e n e k e l t e „Szőke az a lány, a szeme barna” kezdetű dalt, mely a felsőbb régióknak tetszett kiválólag.

A közönség, mely a színház minden zugát megtöltötte, az egybenággó kitűnő előadásért elismerésnek nyilvánításában nem fukarkodott s a jó benyomás emlékével távozott a színházból, hova szívesen fog visszatérni mindig, ha igényei kielégítettnek úgy, mint ma.

korholja anyja, a nagyralátó K e l o m e n n é (Váci V.), de az intés nem fog a „paraszt-vér-n”. Eppen ez alkalommal lép fel körülül R e z e d a M a r c z e l (Somló), egy fővárosi gazdag sertéskereskedő fia, a ki a saját ellenállhatatlanságáról megvan győződve. Ez a Rezeda Marczai egy elbizakodott nyegle uracs, telve neveléses ferdeséggel, és épen ezért Jolán nem szenvedhetvén az elkenyezetett urfi, mindenáron tőle szabadulni akar. E végből keres valakit, a kivel Rezeda kijózanítására és félrevezetésére egy szerelmi komédiát eljátszhatna. A véletlen özv. Gönczölné unokabácsét. F á t y o l G e r g e l y (Kiss M.) vezető utjába, a ki neki tulajdonképen cousinja. Már előbb ismerkedett meg vele egy bucsus, s terve kivételében most épen kapóra jött. Jolán meg nem vette le a bucsus viselt parasztiöltözetet, a mi Gergelyben azon meggyőződést szül, hogy parasztleány, s egész komoly elhatározással ostromolja a parasztnak hitt szép leány szívet. Jolán egész meggondolatlanul csak azt tartva szem előtt, hogy a kellemetlen kerőt lerázza nyakáról, biztatja a leányt, ki aztán szerelmet vall a leánynak; de közvetlen ezután megtudva Jolán kilitét, felebred benne a férfias büszkeség s heves indulat vesz erőt rajta; szemere lobbantja a méltalan jatekot, mit vele tűzött, s ezért keményen meglezkeltett őt. Jolánban felebred a megbánás s szörnyen restellvén, hogy Gergelyből jatekot tűzött, keresi az alkalmat, hogy vele találkozzon s megengesztelhesse. Bocsánatot is kér tőle, mikor őt viszontlatja, s ekkor folyik le a darab legszebb, lyrikus érzéssel tett jelenete. Végre Jolán levezi, kebléről a csokrot, mit Rezedától kapott és oda-tűzi Gergely kalapjára. Ez a csokor lesz a r o l o j a, megpillantván Rezeda, lopással vadolja Gergelyt. A zajra kijönnek Kelemenék s valtanul kezdik a bűnös leányt; ebből aztán olyan p a t á l i a fejlődik, hogy utólagja is Jolán előkerül és kijelenti, hogy ő adta a virágot Gergelynek.

Kelemen neje előtt, ki Jolánt még mindig leányának tartja, magára vállalja az ügy rendezését; de a mikor az igazi anyával egyedül marad, ez csak azon esetre hajlandó tovább is hallgatni, ha Jolán nem erőszakolják Rezedához. Kelemen erre is rááll, de viszont kiköti, hogy Gergelynek a saluból távoznia kell; s e végből a Gergely által épen most vett földet hatsz forintért átveszi, ki a pénzről nyugtát ad, melyet Jolán apja kezében megpillantván, azt hiszi, hogy Gergely

péNZÉRT mondtott le róla. Erre végtelen undor fogja el a parasztfiú iránt s el is határozza, hogy ezentul uri drámaként viseli magát s a néppel nem fog érintkezni.

Az utolsó felvonásban már készülnek, Jolán és Rezeda megvénnyezőjára. Gönczölné szeretne Jolánnal beszélni és őt felvilágosítani, de nem fér a leányhoz, ki a konyhában süt-főz. A konyha előtt találja az anyát Kelemen és kérdőre fogja, hogy mit keres itt; ebből szótálatás fejlődik ki, a mit Jolán végig hallgat s megtudja a valót; Kelemen távoztával előrohan s megöleli anyját, kítől Gergely artalanúságát megtudva, szökésre határozza magát. A szökés esti öt órakor törtérik, de Gönczölnét elfogják s visszahozzák; a a mikor pedig javában vallatnák, előkerül Jolán Gergely kíséretében s anyja pártjára áll. Ekkor kiderül minden; Rezeda odébb áll, Gergely pedig, kinek uri mundert kell fölvennie, megkapja Jolánt.

Tagadhatatlan, hogy a sokat járt uton, mely a darab végére vezet, a szerző az ügyes mesésözvő által az egyformaságot mesterileg tudja változtatossá tenni az érdekfeszítő jelenetek élénkségével és költészetének szingzadag, pompás virágaival. A szív melyből előtörő igaz érzelmek megkapó közvetlenséggel eszteli, s egy perczig sem kétkedünk azon, hogy a paraszt is ne bírva fogékony-sággal a nemes érzések iránt. De az első felvonás végén önkéntelenül vetődik fel ajknkra a kérdés, hogy miért ne lehetett volna más megoldást találni Erre a legjobb alkalmat szolgáltatná volna azon jelenet, midőn Gergely-nemes haragra gyul s megbánott szíve a „k i s s a s s z o n y” meglezkeltetésétől sem riad vissza. A férfias önzetet elő hiven kifejező leány alakja a férfui eszmények megtestesítésére elegendő alapot szolgáltathat Jolánnak, hogy igaz érzést ébresszen szívében, mely ugyis anyja hajla. — mal bír a nép iránt. És mi-ért ne lehetne ez igaz érzés revén parasztszöny? A conflictus, mely ebből lelkében s közte és szülei közt támadt volna, elég anyagot nyujtott volna szerzőnek arra, hogy a hatásos jelenetekben gazdag eszeleményt még két felvonásban szőhesse és helyet szerezzen e n i u d e n e s z e t e u j, d e l é k t a n i l a g e l l e g g y i n d o k t o t m e g o l d a s n a k. Öszintén sajnáljuk, hogy épen Bereczik hivatott jeles tolla terti ki e kérdés felvetése elől.

Az előadásról csak jót írhatunk. A Somló pár, Kiss Mihály, Makó és Siposné buzgal-

